

DOORNAPPEL BESTRIJDEN EN VERWERKEN

Doornappel (*Datura stramonium*) behoort tot de familie van de nachtschadigen, zoals zwarte nachtschade, aardappel en tomaat. Het is een warmte-, vocht- en stikstofminnende plant. Ze gedijt dus goed op zonnige, droge plaatsen en op rijke bodems. Alle plantendelen zijn zeer giftig, ook in gedroogde toestand. Het veilig bestrijden en verwerken van doornappel is essentieel om verspreiding en mogelijk vergiftiging van mens of dier te voorkomen.

In deze factsheet leest u meer over doornappel en de mogelijkheden om het verspreidingsrisico te beperken. De factsheet beschrijft ook ervaringen vanuit de praktijk, zoals aangegeven door telersorganisatie LTO.

HERKENNING

Doornappel wordt gezien als een fraaie plant en daarom ook als tuinplant gekweekt. Vanuit zaad worden onder andere wegbermen en bouwland besmet. Na kieming vertoont de kiemplant zijn typisch kortgesteelde, lancet- tot priemvormige kiembladeren, die langer of even lang zijn als de eerste echte bladeren. Doornappel kan wel tot 2 meter hoog worden (half struikachtig). Heel typisch zijn ook de witte of paarse, trompetvormige bloemen waarop zich later stekelige en eivormige doosvruchten ontwikkelen. Die doosvruchten zijn 3 tot 5 centimeter groot en worden al in een zeer jong stadium gevormd (Figuur 1).

Figuur 1 Kiemplant, Doornappel in bloei, Opengebarsten doosvrucht.

VERSPREIDING

De verspreiding van doornappel verloopt vooral via zaad. Elke doosvrucht kan honderden zaden bevatten. Zaden van de doornappel kunnen in de bodem tot wel 75 jaar overleven. Als de doosvrucht openspringt, verspreidt het zaad zich in de nabije omgeving.

Zonder optreden verloopt die verspreiding zeer snel. In West-Vlaanderen bijvoorbeeld is al zo'n tien procent van de akkerbouwpercelen geïnfecteerd. Vooral op akkerbouwpercelen met aardappel of wortel zie je ze regelmatig opduiken. Ook in groentepercelen komen ze steeds vaker voor.

Doornappel komt voor op ruderales¹ terreinen. In een wegberm met goed groeiend gras en andere planten groeit doornappel minder goed. Maar in natuurgebieden met pleksgewijs door vee kapotgelopen grond kun je deze plant wel verwachten. Daarom is het voor medewerkers in de groenvoorziening en bos- en terreinbeheerders belangrijk om doornappel te kunnen identificeren.

¹ Verwaarloosde terreinen met puin. Ruderales zijn tussen puin groeiende planten.

GIFTIGHEID

Alle plantendelen, maar vooral zaden, bloemen, wortels en onrijpe doosvruchten bevatten giftige concentraties van het alkaloïde atropine. Eén doosvrucht binnenkrijgen is dodelijk voor een mens. Voor runderen is een orale opname van doornappel toxisch vanaf een opname van 1.000 zaden of 60 gram wortel of blad per dag. Een dodelijke dosis voor runderen ligt tussen de 0,06 en 0,09 procent van het lichaamsgewicht of 120 gram wortel of blad. Het is daarom van groot belang dat melkveehouders bij de teelt van mais extra alert zijn op de aanwezigheid van doornappel, om te voorkomen dat deze wordt ingekuild.

Het is op dit moment verboden om consumptieaardappelen en groenten te verbouwen op percelen met doornappel erin. Telers zijn verplicht voor de voedselveiligheids certificering om doornappel van de percelen te verwijderen. De zaadbollen gaan namelijk gemakkelijk mee in de oogstmachine. Omdat de zaadbollen de omvang hebben van een aardappel, worden ze ook niet altijd in de fabriek herkend. Dit levert grote risico's voor de volksgezondheid en dieren die besmet voer eten, worden ziek.

Volgens Mathieu Frijlink, coördinator van het Rundveeloket in Vlaanderen bij het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), moet hierbij wel worden vermeld dat de gevoeligheid voor gifstoffen verschilt per diersoort. Ook is er tussen de planten zelf variatie in de concentratie aan gifstoffen. Sommige planten bevatten tot 20 keer meer of minder toxines, afhankelijk van de leeftijd, groeiplaats en weersomstandigheden.

DOORNAPPEL BESTRIJDEN

Bestrijding van doornappel is lastig en vraagt om een nauwkeurige controle van de percelen, met name in augustus, aangezien de plant relatief laat ontkiemt. Beperk de ontwikkeling door:

- Mechanische onkruidbestrijding tijdens vroege ontwikkeling.
- Reiniging van het oogstmateriaal in geval van aanwezigheid van doornappels in het zaaigoed.
- Planten handmatig uit te trekken (met handschoenen) vóór zaaduitval. Verwijder ze van het veld en vernietig ze. Daarom is het van groot belang de plant te bestrijden vóór de zaaddozen gevormd worden.
- Het af (laten) voeren van uitgetrokken planten met als bestemming restafvalverbranding. Uitgetrokken planten die blijven liggen op het land kunnen soms toch nog kiemkrachtig zaad ontwikkelen waardoor nieuwe planten kunnen ontkiemen.
- De hele plant af te voeren omdat ook losse plantendelen kunnen uitlopen.
- Plantendelen of zaden niet in sloten te gooien. Zaden kunnen overleven onder water en dit kan voor verdere verspreiding zorgen.

De bestrijding van doornappel is een onderdeel van het Geïntegreerde gewasbescherming (IPM) maatregelenpakket. De agrarische sector heeft de minister verzocht om de verplichte bestrijding van doornappel per 2026 in te voeren en deze verplichting op te nemen in de Regeling Plantgezondheid.

DOORNAPPEL VERWERKEN

Planten(delen) zonder volgroeide zaden kunnen worden gecomposteerd, mits wordt voldaan aan de proceseisen zoals die gelden voor [verwerkers van invasieve exoten](#). Het composteren van planten met volgroeide zaden is echter niet mogelijk. Het is namelijk (nog) niet honderd procent zeker dat composteren de zaden volledig inactief maakt. Daardoor is verspreiding van de zaden en dus de plant een risico.

De beste keuze om doornappel onschadelijk te maken is tot nu toe het laten verbranden van groenafval dat deze exoot bevat.

BRONNEN

- [How to get rid of thorn apple - BBC Gardeners' World Magazine](#) Published
- [Hoe kan ik doornappel bestrijden ? - Inagro](#)
- [Doornappel: nultolerantie – Syngenta België](#)
- [Landbouwers, opgepast voor deze nieuwe toxische invasieve exoot op het veld - ILVO](#)